

Průtoková cytometrie a její využití ve šlechtění rostlin

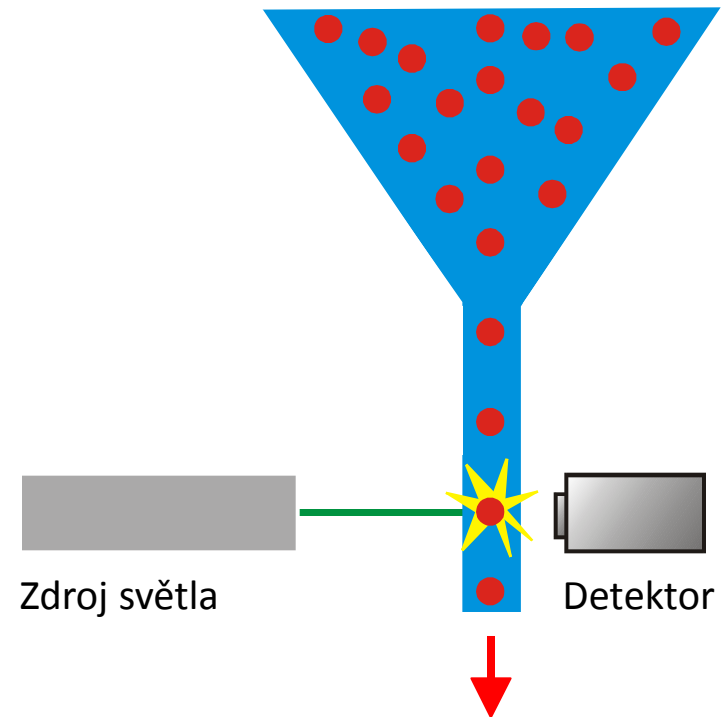
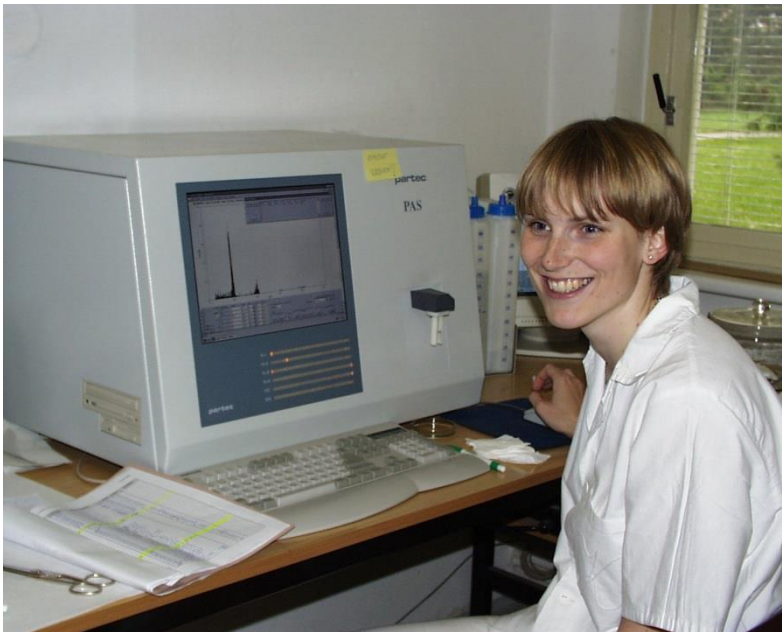

- Základní principy
- Metodika přípravy vzorků a analýzy
- Využití ve šlechtění
- Praktická ukázka

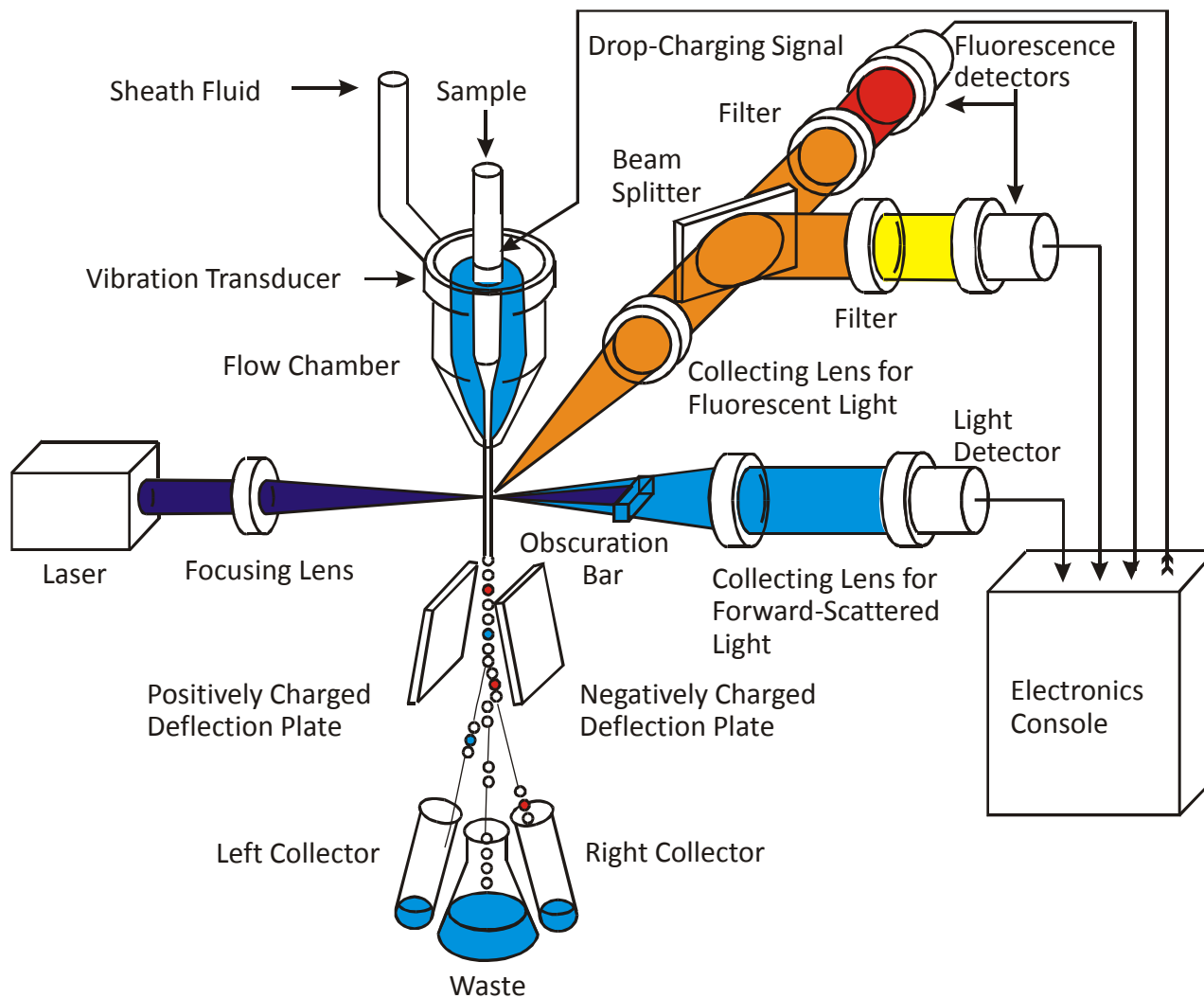
Jak průtoková cytometrie funguje?

Mikroskopické částice procházejí světelným paprskem a jsou detekovány jejich optické vlastnosti, na jejichž základě mohou být částice od sebe rozlišeny.

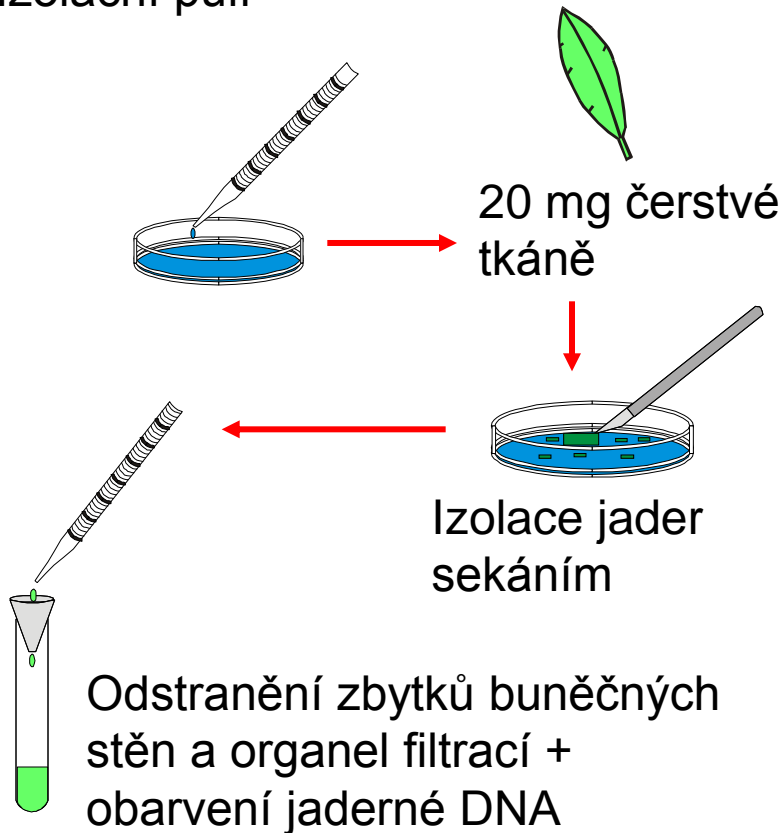
Vzorek musí být suspenze jednotlivých částic (ne shluky).

Schéma průtokového cytometru

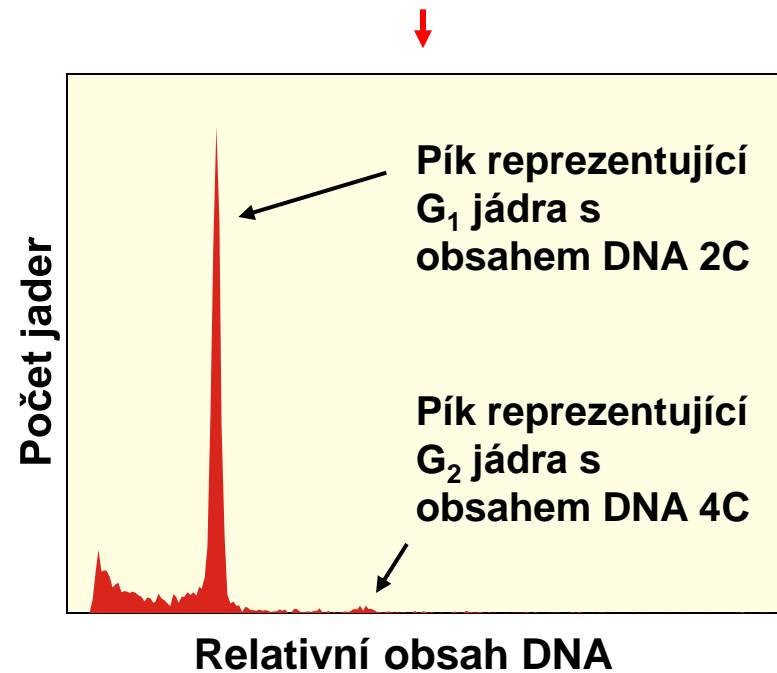

Měření obsahu jaderné DNA pomocí průtokové cytometrie

Izolační pufr

Cytometrická analýza relativní intenzity fluorescence jaderné DNA

Výběr správné metody

- **Úspěšná cytometrická analýza je podmíněna správným výběrem:**
  - Izolačního pufu
  - Vhodného rostlinného materiálu (nejlépe čerstvé mladé tkáně)
  - DNA barviva
  - Metody standardizace

Výběr správného izolačního pufru

▪ Hlavní funkce

- Uvolnění jader z buněk
- Zachování celistvosti izolovaných jader
- Potlačení aktivity nukleáz a sekundárních metabolitů (degradace DNA)

▪ Typické komponenty (výběr)

- Stabilizátory chromatinu (polyaminy, kationty Mg^{2+} , Ca^{2+})
- Chelátory kovů (EDTA, EGTA)
- Redukční činidla (mercaptoethanol, DTT, PVP)
- Detergenty (Triton X-100, Tween 20)

▪ Neexistence univerzálního izolačního pufru

- Výběr stylem „pokus a omyl“ pro daný rostl. druh / tkáň

Fluorescenční DNA barviva

Fluorescent Dye	Primary Binding Mode	Wavelength (nm)*	
		Excitation	Emission
Ethidium bromide**	Intercalation	530	605
Propidium iodide**	Intercalation	540	615
Hoechst 33258	AT-binding	365	465
Hoechst 33342	AT-binding	360	460
DAPI	AT-binding	365	450
DIPI	AT-binding	365	450
Chromomycin A3	GC-binding	445	570
Mihtramycin	GC-binding	445	575
Olivomycin	GC-binding	440	560

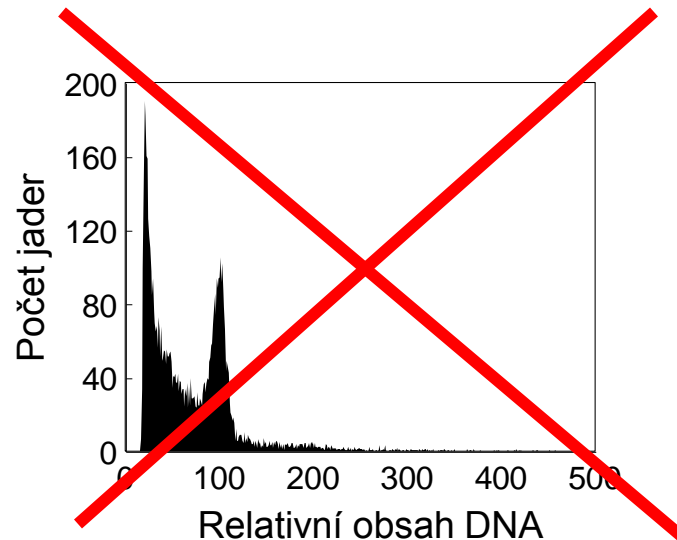
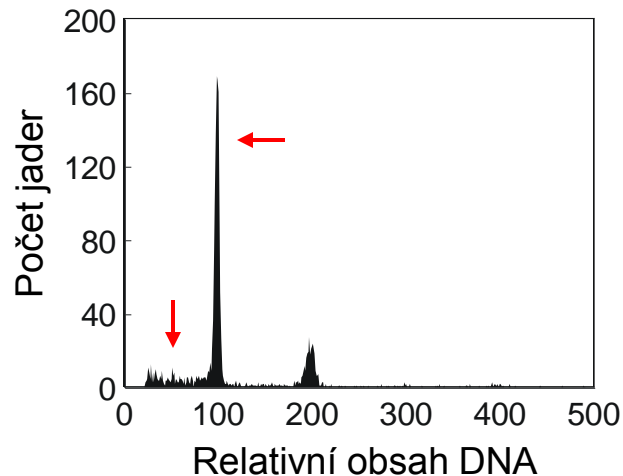
*Dye-DNA complex

**Binds also to double stranded RNA!

Požadavky na spolehlivou analýzu

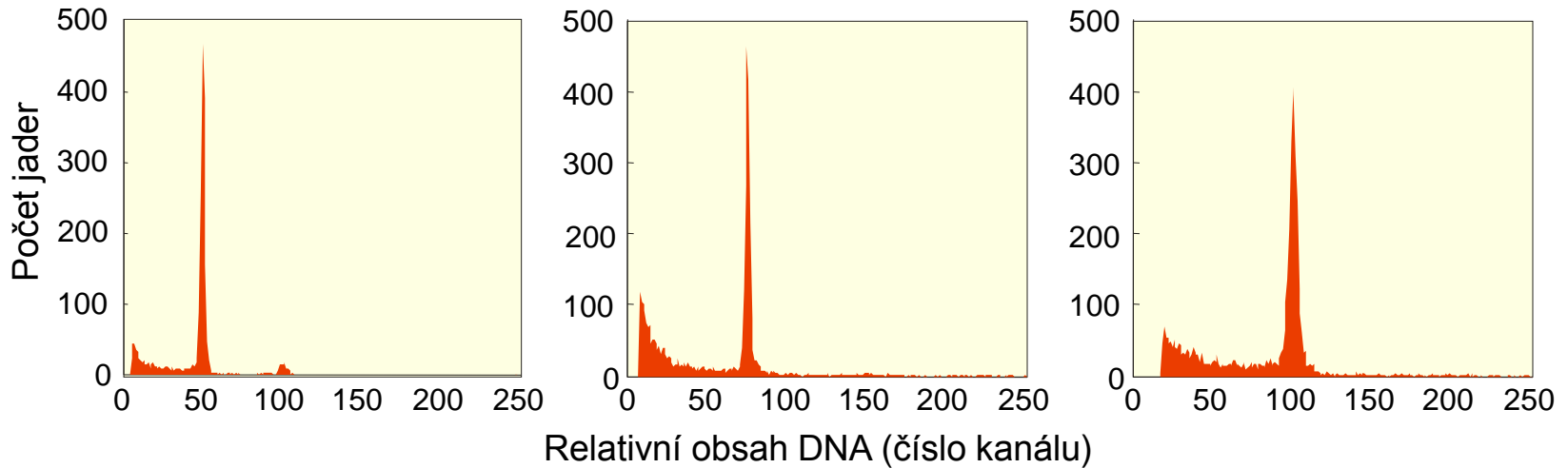
- „fajne a pěkne“ histogramy relativního obsahu DNA
  - úzké píky (nízké koeficienty variace, CV)
  - zanedbatelné pozadí buněčných zbytků

Správná interpretace výsledků - kvíz

Používání standardů - nezbytné!

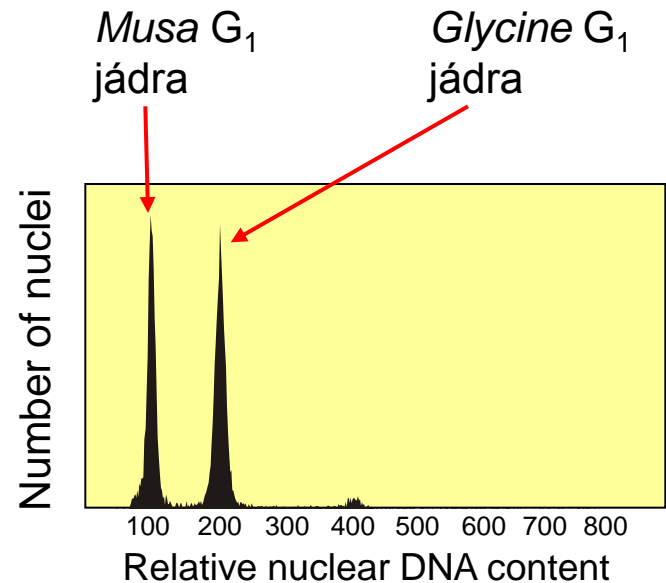
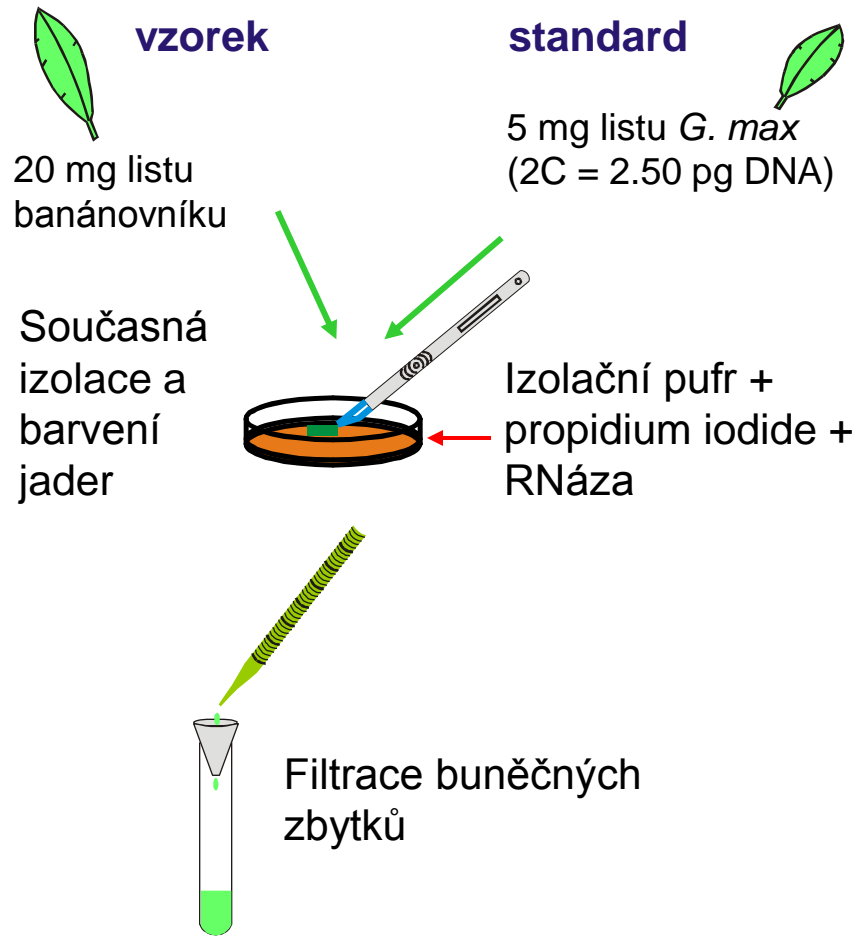
- **Průtoková cytometrie určuje obsah DNA v relativních jednotkách (čísla kanálů) na základě porovnání pozic píků standardu a vzorku**
- **Pozice DNA píků se může měnit kvůli**
  - náhodným odchylkám způsobeným přístrojem
  - rozdílům v přípravě vzorků a jejich barvení
- **Standardizace**
  - Externí
    - Rychlý skrínig DNA ploidie
  - Interní
    - Přesné určení DNA ploidie, vč. aneuploidie
    - Měření velikosti genomů

Aplikace průtokové cytometrie

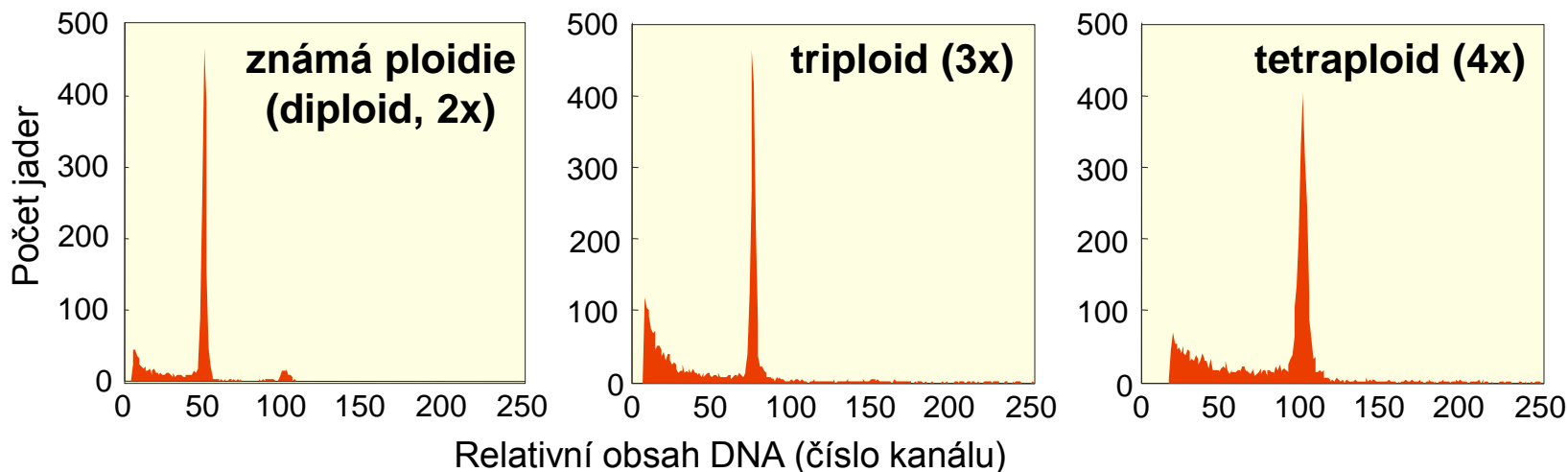
- **Obsah DNA v absolutních jednotkách**
  - Velikost jaderného genomu (pg DNA, bp)
- **Relativní obsah jaderné DNA**
  - Ploidie (x)
  - Aneuploidie
  - Mixoploidie
  - Identifikace inter/intraspecifických hybridů
  - Endopolyploidie
  - Určování pohlaví

Velikost jaderného genomu

Poměr pozic G₁ píků *Glycine* k *Musa* je 1.984 => 2C hodnota *M. acuminata errans* je $2.50 / 1.984 = 1.26$ pg DNA

Stanovení ploidie

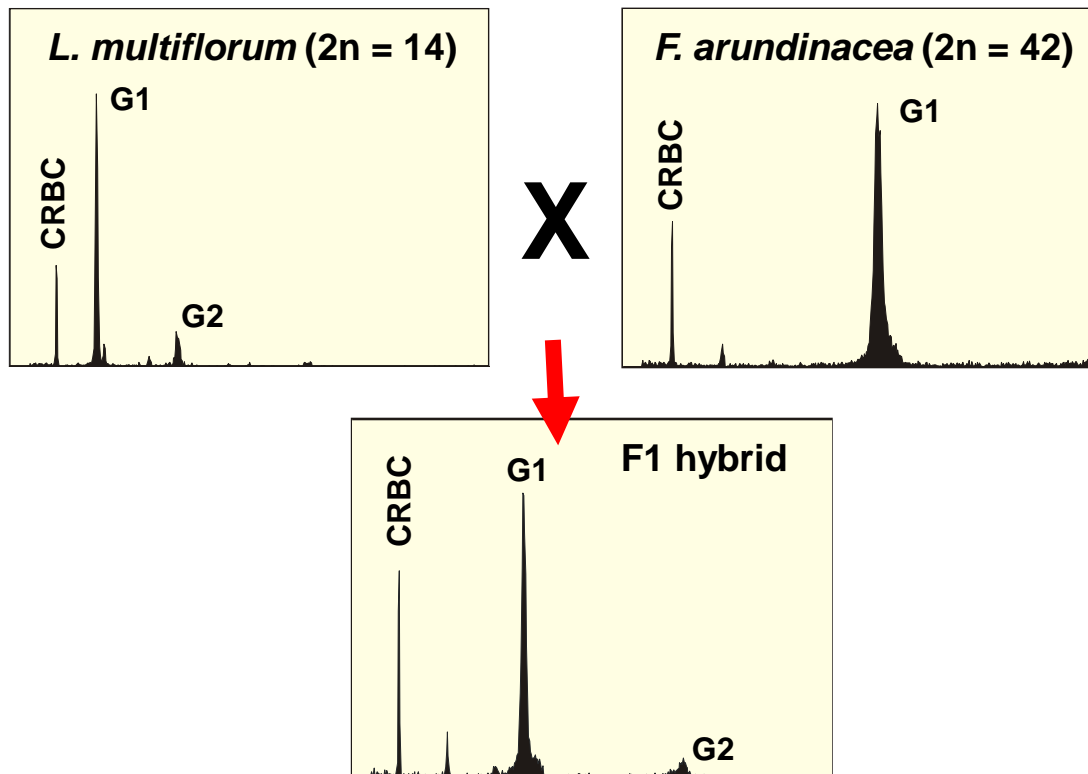

Výhody:

- Jednoduchost a rychlost (>100 vzorků za den)
- Přesnost a reprodukovatelnost
- Nevyžaduje dělicí se buňky
- Nedestruktivní (pouze miligramová množství rostlinných tkání)

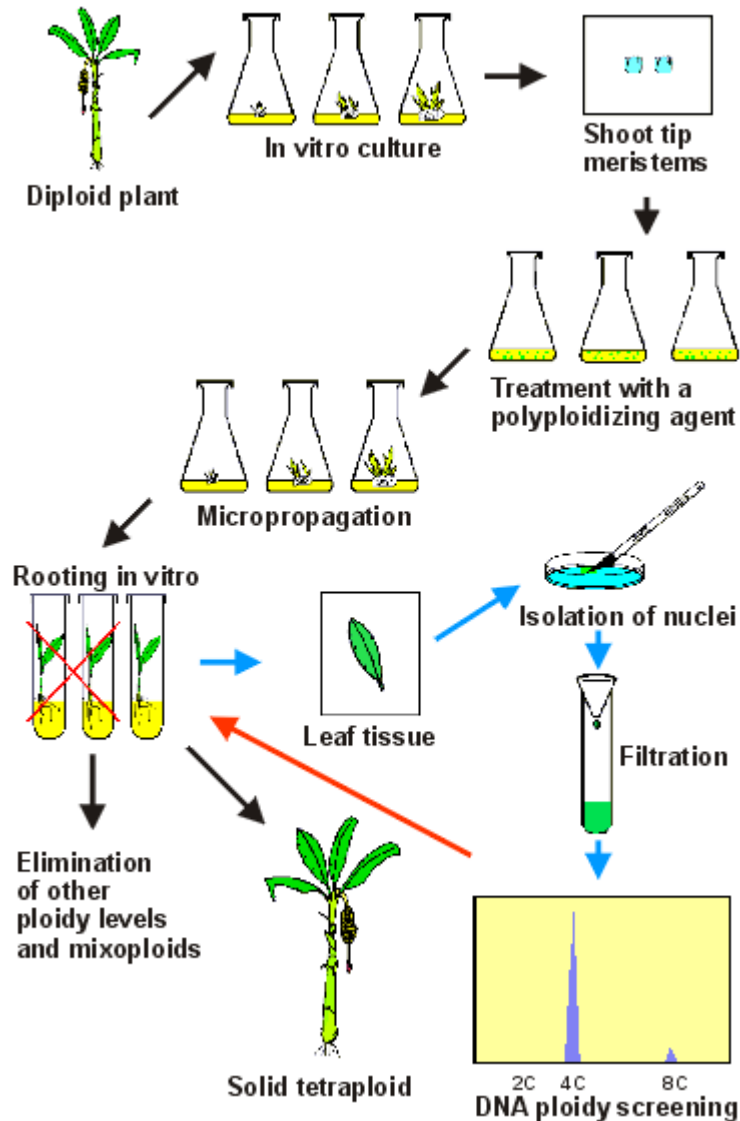
Identifikace hybridů

- F1 hybridy mohou být časně detekovány na základě středních obsahů DNA

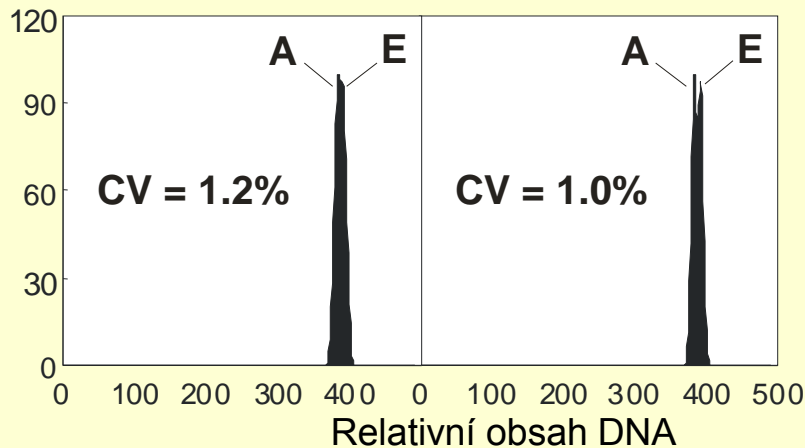
- Výhody:
  - skrining v raných fázích růstu

Detekce polyploidů

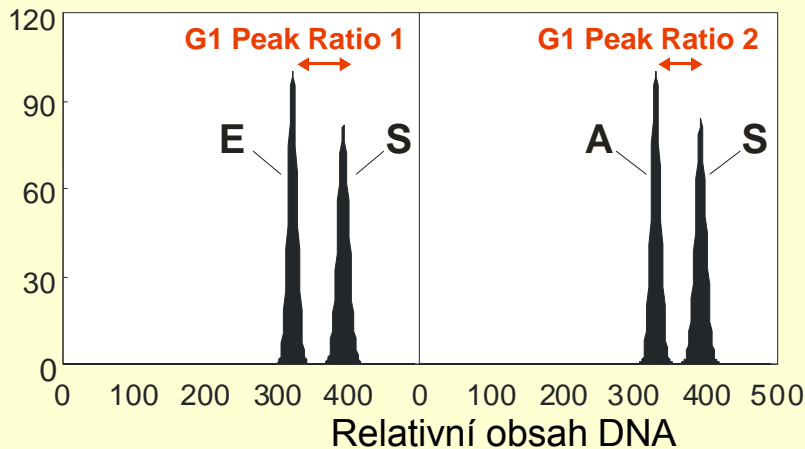
- rychlá a časná detekce produktů *in vitro* manipulací s počtem chromozómových sad (dihaploidizace, polyploidizace)

Identifikace aneuploidie

Přímá metoda: Použití euploidní rostliny stejného druhu jako interního standardu

Rozlišení je možné pouze když CV obou píků jsou nižší než polovina rozdílu obsahu DNA (2,4% v tomto případě)

Nepřímá metoda: Použití rostliny jiného druhu jako interního standardu

Relativní rozdíl v obsahu DNA (D):

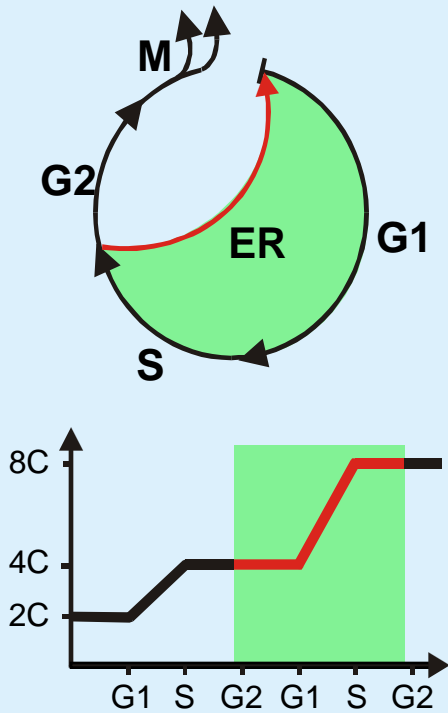
$$D = \frac{\text{G1 Peak Ratio 2} - \text{G1 Peak Ratio 1}}{\text{G1 Peak Ratio 1}} * 100 [\%]$$

E = euploid, A = aneuploid

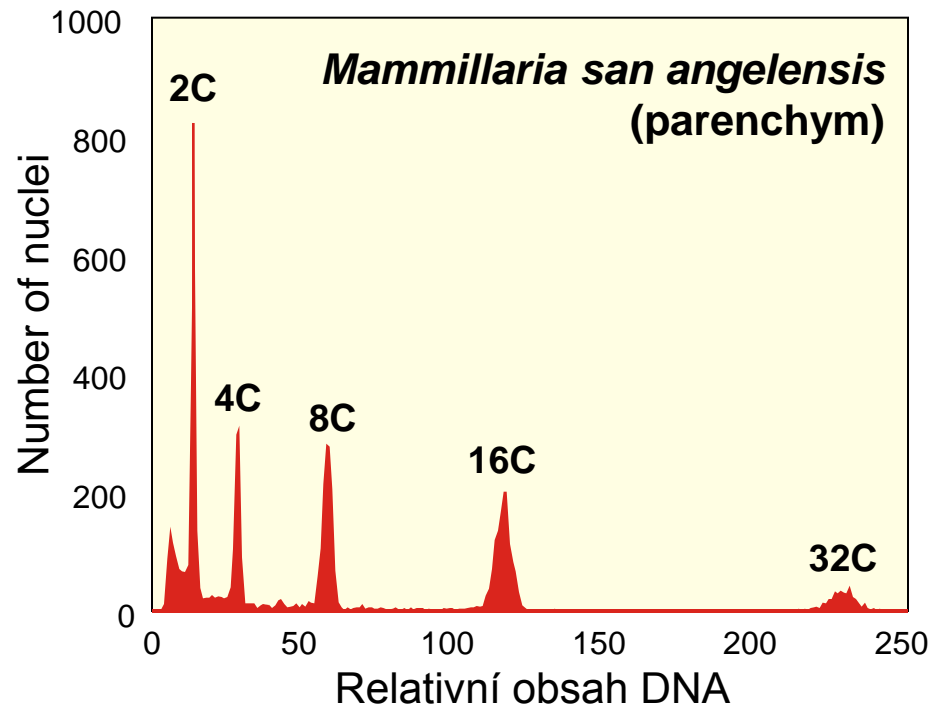

Detekce endoreduplikace (endopolyploidie)

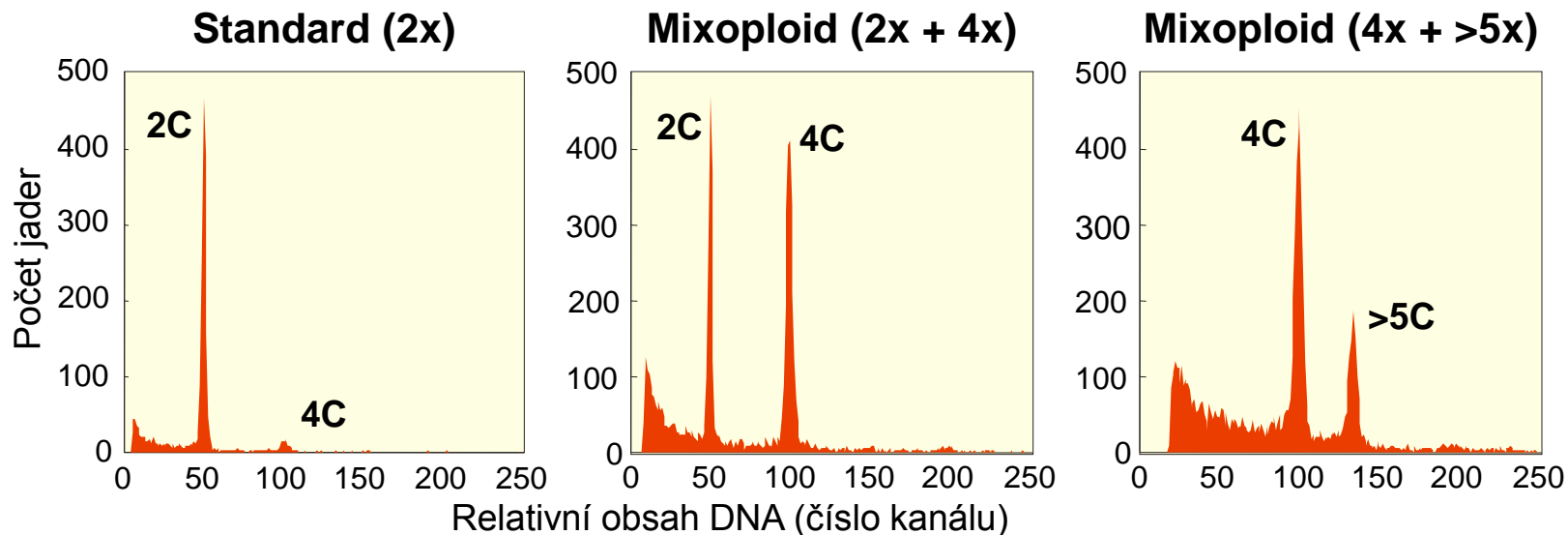
ENDOREDUPLIKACE

Průtoková cytometrie umožňuje analyzovat stupeň endopolyploidie a frekvenci endopolyploidních buněk

Identifikace mixoploidů

- Rostlinné tělo se skládá ze tří histologických vrstev (L1, L2 and L3), které se mohou lišit v ploidii (= chimérismus, mixoploidie)
- Počítání chromozómů v kořenových meristémeh (pouze L3 vrstva) nemůže spolehlivě identifikovat mixoploidní jedince, zatímco průtoková cytometrie ano

Další potenciální aplikace průtokové cytometrie ve šlechtění rostlin

---

- **Určení pohlaví jedinců**
- **Identifikace přítomnosti B chromozómů**
- **Analýza produktů fúze protoplastů**
- **Detekce somaklonální variability**
- **Skríning reprodukčních způsobů (např. apomixie)**
- **Třídění chromozómů**

Závěry

- Průtoková cytometrie je velmi užitečná metoda, nacházející četná uplatnění při šlechtění rostlin
- Avšak její jednoduchost může navádět k „sekání“ chyb (metodologických, interpretačních)
- Pouze správná metodika vede k získání spolehlivých výsledků

